

KUČEROVÁ, Helena. Organizace znalostí: klíčová témata. První vydání. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2017. 269 stran. ISBN 978-80-246-3587-3.

Monografie Heleny Kučerové nazvaná *Organizace znalostí: klíčová témata* se zabývá základními otázkami aktuálního, širokého tématu organizace znalostí a vytváření systémů organizace znalostí (*knowledge organization, knowledge organization systems*). Autorka se dané problematice věnuje již řadu let a recenzovanou knihu lze tudíž považovat za určité shrnutí jejího bádání o jevech, jež byly doposud jako dílčí témata předmětem několika článkových publikací¹. Cílem autorky bylo přispět k formování nově se ustavující disciplíny organizace znalostí, a to především budováním znalostní báze této disciplíny a aktualizací české terminologie. Kniha je výstupem výzkumu podpořeného projektem NAKI v letech 2013–2015 (NAKI DFP01OVV013 „Znalostní báze pro obor organizace informací a znalostí“).

Text knihy je zpracován s využitím bohatých zdrojů novodobé odborné literatury i historických odkazů, což odpovídá záměru autorky jasně demonstrovat, že obor organizace znalostí nevznikl na pustém místě, ale naopak vstřebává výsledky a zkušenosti disciplín, jejichž kořeny sahají o mnoho století (dokonce až o několik tisíciletí!) zpět.

První kapitola (Organizace znalostí – staré téma v novém kontextu) vymezuje obor organizace znalostí a jeho pojmovou a terminologickou základnu. Shrnuje informace o oborech, které se etablovaly již v historii (podkapitola Historičtí předchůdci organizace znalostí – encyklopedistika, klasifikace věd a vědecké klasifikace, techniky duševní práce,

¹ BRATKOVÁ, Eva a Helena KUČEROVÁ. K otázkám metadatového popisu systémů organizace znalostí. *Knihovna: knihovnická revue* [online], 2015, **26**(1), 5–36 [cit. 2018-04-19]. ISSN 1801-3252. Dostupné z: <http://knihovnarevue.nkp.cz/aktualni-cislo/recenzovane-prispevky/k-otazkam-metadatoveho-popisu-systemu-organizace-znalosti>;

BRATKOVÁ, Eva a Helena KUČEROVÁ. Systémy organizace znalostí a jejich typologie. *Knihovna: knihovnická revue* [online], 2014, **25**(2), 5–29 [cit. 2018-04-19]. ISSN 1801-3252. Dostupné z: <http://knihovna.nkp.cz/knihovna142/142005.htm>;

KUČEROVÁ, Helena. Co analyzujeme při obsahové analýze dokumentů? K pojmu *aboutness* v organizaci znalostí. *Knihovna* [online]. 2014, **25**(1), 36–54 [cit. 2018-04-19]. Dostupné z: <http://knihovna.nkp.cz/knihovna141/141036.htm>. ISSN 1801-3252;

KUČEROVÁ, Helena. Zpráva z mezinárodního semináře Classification & visualization: Interfaces to knowledge. *Ikaros* [online]. 2014, **18**(1) [cit. 2018-04-19].

knihovnické a bibliografické pořádací systémy, technologie zpracování a komunikace dat v počítačích a počítačových sítích), obsáhle se věnuje jednotlivým problémům organizace znalostí (nejednotnost v chápání obsahu a potřebách znalostí, jejich proměnlivost v čase, závislost na jazyce, pragmatický aspekt organizace znalostí versus teoretické principy, potřeba nových paradigmat souvisejících se změněným společenským kontextem 21. století, změnami technologií i samotných dokumentů – viz např. podkapitoly věnující se síťovým modelům, propojeným datům, zajištění dostupnosti znalostí, řešení problému informačního zahlcení atd.). Uvádí hlavní představitele, kteří se zabývali přístupem k disciplíně a k vymezení předmětu jejího zkoumání (Richard Smiraglia, Ingetraut Dahlberg, Robert J. Glushko, Birger Hjørland, James D. Anderson), definuje pojetí oboru uplatněné v textu recenzované práce a komentuje aktuální terminologický aparát.

Název druhé kapitoly – Systémový přístup k organizaci znalostí – dává obecnou představu o jejím obsahu; v podkapitolách jsou analyzovány: cíl (proč vůbec organizovat znalosti, jaké jsou vlastnosti organizovaných znalostí, cíl organizace znalostí podle modelu FRBR, příklady), prvky (co se organizuje, jaké jsou jednotky organizace znalostí, procesy, kontext). Autorka, jak sama upozorňuje již v úvodu k publikaci, se ve filozofickém přístupu k vymezení jednotky organizace znalostí opírá o teorii poznání Karla Raimunda Poppera (teorie tří relativně autonomních světů vycházející z filozofie Bernarda Bolzana a Gottloba Fregeho: fyzický svět hmoty a energie, svět lidského vědomí a svět řeči – svět abstraktní, svět obsahu vědomí a výtvorů lidského ducha, objektivní znalosti).

Třetí kapitola (Principy organizace znalostí) shrnuje teoretické a technologické principy organizace znalostí: intelektuální procesy organizace znalostí (ekvivalence, identifikace, kategorizace, fasetová analýza, definování, řazení); v části věnované technologickým principům je vysvětlena úloha indexového souboru v zajištění přístupu k analogovým i digitálním zdrojům, jsou popsány klíčové techniky organizace a zajištění přístupu ke zdrojům (techniky umístění, označení, navigace, množinový přístup), to vše doplněné přehledem empirických přístupů a pravidel organizace znalostí, jak je formulovali významní představitelé oboru (Shiyali Ramamrita Ranganathan, Charles Ammi Cutter, William Charles B. Sayers, Henry E. Bliss, Thomas Gruber).

Čtvrtá kapitola monografie se zabývá otázkou vztahů v organizaci znalostí: na teoretické úrovni jsou popsány formální vlastnosti vztahů a možnosti jejich vyjádření, paradigmatické a syntagmatické vztahy v jazyce a další lexikálně sémantické vztahy, způsoby vyjádření a implementace vztahů; na úrovni aplikační jsou sledovány především terminologické systémy a systémy organizace znalostí, datové struktury a datové modely. Není opomenut přístup informační vědy (podkapitola 4.4).

Pátá kapitola knihy – Sémantická problematika organizace znalostí – se zabývá problémem označování obsahu informačních zdrojů (pojem *aboutness* – toto téma autorka monografie zpracovala v českém prostředí jako první; viz též příslušný článek ve výběru jejích publikací v pozn. pod čarou): pojmem *aboutness* v logice, v informační vědě a modelem *aboutness* založeným na principu tzv. neomezené semiózy – předkládá návrh vlastního modelu *aboutness* založeného na již zmíněné teorii tří světů a teorii objektivního poznání Karla R. Poppera a na teorii neomezené semiózy Charlese S. Peirce (podkapitola 5.2.3).

Monografie Heleny Kučerové *Organizace znalostí: klíčová témata* je opatřena bohatým poznámkovým aparátem, poměrně rozsáhlým soupisem (výběrem) literatury k danému tématu, drobnějším anglickým resumé, hlavně ale poctivě zpracovaným věcným rejstříkem. Text je doplněn řadou tabulek a schémat.

Výborná stylistika a úroveň použití češtiny činí ve výkladu Heleny Kučerové toto náročné téma srozumitelným a přístupným širokému okruhu zájemců o otázky *knowledge organization*. Monografie je velmi cenným, poctivě zpracovaným úvodem k širokému a aktuálnímu, důležitému tématu. Přináší shrnutí poznatků a formuluje základní východiska pro další bádání v oboru organizace znalostí v českém prostředí. Autorka těchto řádků považuje za důležité zdůraznit, jakým cenným přínosem je důkladnost zpracování tématu právě v jeho historickém kontextu. Helena Kučerová nás chronologicky vrací v čase zpět až k již téměř zapomenutým nebo přehlíženým jménům a událostem dějin naší profese a demonstruje tak hluboký smysl a význam historického poznání pro dnešní stav věcí, pro jejich smysluplný a celostní výklad. Zdánlivě supermoderní (a někdy jen „supermódní“, domněle nové jevy, jen „ponovu“ nazvané) jsou často zakořeněny velmi hluboko v minulosti a poznání tohoto faktu a vědomí vývoje a souvztažností pomáhá současným procesům a jevům lépe porozumět (a také zabraňovat stále novému a novému „vynalézání velocipédu“...).

PhDr. Anna Machová

MACHOVÁ, Anna. KUČEROVÁ, Helena. Organizace znalostí: klíčová témata. První vydání: Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2017, 269 stran. ISBN 978-80-246-3587-3. *Knihovna: knihovnická revue*. 2018, **29**(1), 87–89. ISSN 1801-3252.

